

Zonnebrand

Zon is niet de enige oorzaak

Aan de hand van praktijkvoorbeelden schrijven twee dierenartsen maandelijks over ziekten in de melkveehouderij. Dierenarts Toon Meesters (rechts) van dierenartsenpraktijk Visdonk uit Roosendaal en Jef Laureyns, verbonden aan de universiteit Gent (links), wisselen elkaar af bij een beschrijving van ziektebeeld tot behandeling.

Op een warme avond in juli werd ons verzocht te komen kijken bij een gekalfde vaars, twee maanden in productie, die stijf in de wei stond en nauwelijks wilde bewegen. Met het ophalen voor het melken was ze achtergebleven en roerloos blijven staan.

Ter plaatse aangekomen was direct aan de houding van het zwartbonte dier te zien hoeveel pijn ze had. Het had de poten gespreid en de hals gestrekt en stond bewegingloos als een standbeeld. De lichaamstemperatuur was 39,7° C. Het deel onder de voorknieën was wat gezwollen en rond de bek was de huid rood verkleurd en opgezet. De rugharen stonden overeind en het aanraken van de rug veroorzaakte een felle reactie. De witte rughuid was verdikt, harder en uitermate pijnlijk en dit bevestigde de diagnose: zonnebrand. Soms, met name als de zon niet zo fel is, worden de eerste symptomen verward met acute bevangenheid, nerveuze slepende melkziekte of koliek. Vaak is in een heel koppel slechts een enkel dier aangetast.

Geen directe verbranding

Zonnebrand bij runderen komt niet door directe verbranding van de huid zoals wij die kunnen ondervinden. Het is een gevolg van activering van bepaalde lichtge-

voelige stoffen door zonlicht in de dunne bloedvaten van de huid. Deze lichtgevoelige stoffen komen via bepaalde planten of vanwege een slecht functionerende lever in het bloed. In de donkere huid zorgt pigment voor bescherming tegen zonnebrand. In de witte, ongepigmenteerde huid kunnen de ultraviolette stralen deze lichtgevoelige stoffen wel omzetten. Hierbij worden energie en vrije radicalen gevormd, waardoor weefsel schade optreedt. Dit begint met zwelling en roodheid van de witte huid. Na enkele dagen krijgt dit vervolg door het verharderen en afsterven van grote stukken huid, die er soms als losse stukken boomschors aanhangen. Dieren die zonnebrand gehad hebben, zijn dan ook nog maanden erna duidelijk herkenbaar aan haarloze littekens met korsten.

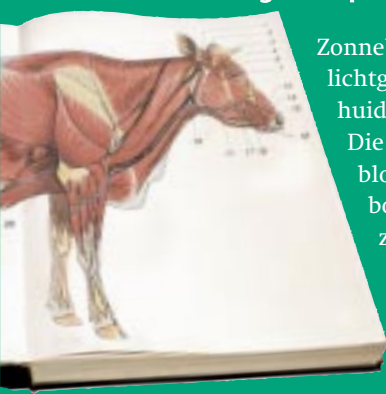
Opstallen van een dier met acute zonnebrand voorkomt verdere beschadiging. Pijnstillers en het hormoon corticosteroïde kunnen in deze fase verlichting geven. Het wegnemen van de oorzaak is het belangrijkste, maar vaak is de bron van de lichtgevoelige stof moeilijk te ontdekken. Indien grote delen van de huid aangetast zijn, kunnen antibiotica uitbreiding van de infectie onderdrukken. Het weghouden van vliegen bij het dier voorkomt diepere huidaan-tasting en vermindert irritatie.

Bloedonderzoek op leverenzymen kan de meest voorkomende vorm van zonnebrand, secundaire zonnebrand, bevestigen en zegt iets over de mate van leverbeschadiging die kan ontstaan door vele oorzaken, zoals leverbotinfectie, kopervergiftiging of schimmels.

De patiënt van die avond heeft de volledige behandeling gehad en verblijft momenteel, duidelijk herkenbaar, op stal. Hoewel de aandoening er nu pas erg uitziet, voelt de koe zich al een stuk beter.

Toon Meesters, dierenarts te Roosendaal

De encyclopedie eczema solare

Zonnebrand kent meerdere oorzaken. In alle gevallen worden lichtgevoelige stoffen gevormd die in de dunbehaarde witte huddelen schade aanrichten.

Die lichtgevoelige stoffen kunnen op drie manieren in het bloed terecht komen. De eerste manier is door een aangeboren enzymdefect, een tweede manier is door primaire zonnebrand, veroorzaakt door het direct opnemen van lichtgevoelige stoffen uit planten of chemicaliën. De derde en meest voorkomende wijze waarop stoffen in de bloedbaan circuleren, is door een verstoorde leverfunctie.